

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliitto 90 vuotta

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliitto perustettiin loppiaisenä 1931. Sanomalehti Kalevassa listattiin perustamisen yhteydessä maakunnan senhetkistä tilaa. Kansakoululaitos oli yleistynyt, liikenneolot parantuneet ja pienviljelijät raivanneet uudispeltoa. Maakuntaliitolle nähtiin joka tapauksessa tarvetta. Laajojen maakunnallisten toimenpiteiden katsottiin tarvitsevan voimien yhdistämistä.

Pohjois-Pohjanmaan maakunta-arkistoon koottavien aineistojen avulla tehtävä tutkimus haluttiin saada maakunnan talous- ja sivistyselämän kehitystä elävöittämään. Aineistoja oli käytettävä myös maakuntahistorian kirjoittamiseen. Lisäksi maakuntaan tarvittiin töihin riittävällä tietomäärällä varustettuja voimia.

Helsingin yliopiston Pohjois-Pohjalainen Osakunta oli maakuntaliiton perustamisessa huomattavan aloitteellinen. Pohjoispohjalaiset ylioppilaat hahmottivat harvinaisen selvästi, miten opinhaluisten pohjoissuomalaisen nuorten oli ollut muutettava yliopisto-opintojen takia poikkeuksetta Helsinkiin. Suuri osa heistä jäi maan pääkaupunkiin loppuiäkseen, koska Pohjois-Suomi ei tarjonnut tarpeeksi hyviä työmahdollisuuksia.

Ajatus tuntuu omasta näkökulmastani hätkähdyttävältä, koska olen itse saanut sekä hyvän opiskelupaikan että antoisia työmahdollisuuksia omalta kotiseudultaan. Maakunnassa on siis 90 vuodessa ehtinyt tapahtua varsin paljon, keskeisenä

PUHEEN- VUORO

RITVA KYLLI
ritva.kylli@oulu.fi

*"Entisyyden
muistot haluttiin
kohottaa henkiseksi,
yhdistäväksi
rikkaudeksi."*

tietenkin yliopiston perustaminen Ouluun vuonna 1958.

Maakuntaliiton juhlapuheissa siivuttiin yliopiston perustamista jo 1930-luvulla. Kirjastonhoitaja Samuli Pakkala korosti, ettei köyhä Pohjois-Suomi tarvinnut Helsingin ja Turun yliopistojen kaltaisia virkamiesten valmistuslaitoksia vaan tiedemiehiä varten perustettavia tutkimuslaitoksia ja laboratorioita.

Historiantutkijan näkökulmasta on hätkähdyttävää huomata, kuinka paljon 90 vuotta sitten katsottiin menneisyyteen maakunnan parempaa tulevaisuutta suunniteltaessa. Entisyyden muistot haluttiin kohottaa henkiseksi, yhdistäväksi rikkaudeksi.

Aineellisen vaurauden puolesta ei alkuun puhuttu kovinkaan paljon, mihin maakunnan asukkaat kiinnittivät toisinaan huomiota. Vuonna 1931 elettiin lamavuotta, ja maakuntaliiton olisi toivottu olevan mukana lievittämässä työttömyydestä kärsivän maakunnan hädänalasta tilaa.

Maakunnan asukkaita pyrittiin saamaan mukaan kotiseutuun liittyvän perinteen kokoamiseen. Osakunta pyysi maakuntaliittoa vuonna 1931 mukaan pohjoispohjalaisiin sananparsitalkoisiin. Päämääränä oli saada Pohjois-Pohjanmaalla puhutut murteet edustetuksi Suomen kansankielen sanakirjaan. Keruukilpailuun kertyi huimat 230 000 sananpartta. Jotkut osallistuneet ilmaisivat erikseen kiitollisuutensa siitä, että vanha esi-isien kulttuuri oli otettu tallettavaksi ja työn alle. Kilpailun järjestäjät olivat yllättyneitä siitä, miten raskaan työn parissa raatavalta rahvaalta liikenä aikaa myös kulttuuriharrastuksiin.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton juhlapuheissa kiinnitettiin 1930-luvulla huomiota siihen, että maakunnan asukkaat tiesivät enemmän muinaisen Egyptin hallitsijoista kuin alueen omista kivistä kulttuureista. Tilanteen uskottiin kuitenkin paranevan. Veitsiluoto Oy:n omistamaan Oulun Nuottasaaren tehtaan oli parhaillaan kohomassa tehtaanpiippu, joka symboloi työtä ja toimeentuloa. Maakuntahistoriatyön ajateltiin merkitsevän samanlaista voimannäytettä sivistyselämän alalle. Maakuntaliitossa iloitettiin, että Pohjois-Pohjanmaa oli

siirtymässä viimeinkin siirtomaateelta itsenäiselle kannalle.

Eteläsuomalaisten näkökulmasta Pohjois-Suomi oli aina käsi ojossa pyytämässä itselleen etuisuuksia olematta millään tavoin hyödyksi muulle Suomelle. Pohjois-Pohjanmaalla tilanne nähtiin toisin. Omas- ta maakunnasta löytyi luonnonrikkauksia, joista suurimman hyödyn tosin huomattiin valuvan - opinhaluisen nuorison tavoin - suoraan Etelä-Suomeen.

Maakuntaliitosta tuli toisen maailmansodan jälkeen kuntien yhteistyöelin - vuonna 1949 todettiin, että liitto halusi ryhtyä ajamaan "maakunnan kaikkia taloudellisen ja henkisen kulttuurin alaan kuuluvia kysymyksiä" yhteistoiminnassa kuntien kanssa. Taloudellisesta kehityksestä ja raaka-aineiden jalostamisesta oman maakunnan alueella tuli avainsana.

Aineettomien arvojen puolesta ponnisteleminen väheni, mutta ei loppunut kokonaan. Kuvaa- vaa tosin on, että maakuntahistorian kirjoittamiseen tarvittava esihistorian tuntemus edistyi voimalaitosjokilaaksoissa tehtyjen pelastuskaivausten myötä. Maakuntaliitto ajoi 1960-luvulla Oulun yliopistoon myös humanistista osastoa, joka täydensi luonnontieteellis-teknillisen yliopiston opintomahdollisuuksia. **K**

Ritva Kylli on arktisen ja pohjoisen historian yliopistonlehtori Oulun yliopistossa. Pohjois-Pohjanmaan liitto on muuttanut Oulussa 1.8. alkaen Höyhtyälle Poratie 5:een.